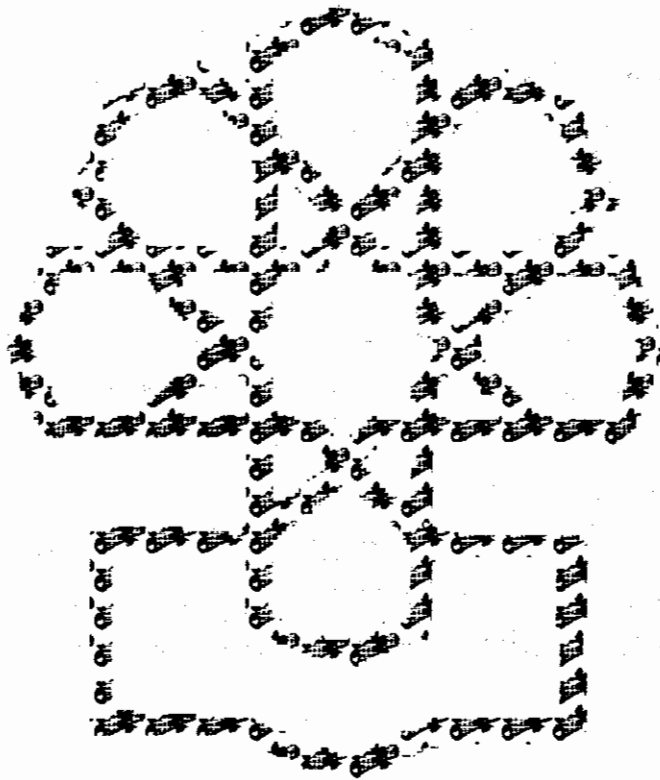

۱۸۷۲ ۱۸۷۳

مروری بر سیاست ملی برای ورزش جوانان

معاونت پژوهشی
آبان ۱۳۷۵

کار: گروه (۱) خدمات پژوهشی
این مطالعه حسب تقاضای جناب آقای مهندس یحیی
عضو محترم هیئت رئیسه انجام پذیرفته است.

کد گزارش: ۴۰۰۱۸۷۲

نظری بر سیاست ملی برای ورزش جوانان

کد گزارش: ۴۰۰۱۸۷۲

مقدمه

بدون شک ورزش و تربیت بدنی از جمله عرصه‌هایی است که هر فردی به طور عام و یک جوان به طور خاص باید آن را در زندگی خود مد نظر قرار داده و لازمه لاینفک زندگی سالم و بانشاط خویش بداند. به ویژه در زندگی ماشینی و شهری که انسان‌ها در معرض انواع آلودگی‌ها و آسیب‌های زیست محیطی و کم تحرکی ناشی از این گونه از زندگی قرار می‌گیرند، روی آوری به ورزش و سیاستگذاری صحیح برای انجام آن، حداقل ضرورتی است که می‌باید مورد عنایت قرار گیرد. در سطوح بالاتر سازگاری، همکاری و تعاون، پهلوان پروری و اهداف عالی تری همچون اهداف فرهنگی، اجتماعی و تربیتی از جمله عواملی هستند که مسئولین جامعه را به توجه هر چه بیشتر به این امر رهنمون می‌سازد.

این اهداف از یک طرف و شرایط خاص زیستی حاکم بر شهرها و تنگناها از طرف دیگر، سیاستگذاری کلانی را برای جلوگیری از انجام کارهای موازی و بی‌هدف و یا اهداف ناپسند به طور جدی ضروری می‌نماید.

مسئولین دلسوز نیز با توجه به اهمیت این موضوع برنامه‌های کلانی را برای تحقق این مهم تحت عناوین «سیاست ملی برای ورزش جوانان» و منشور تربیتی نسل جوان طراحی کرده و در صدد اجرای آن می‌باشند، ولی باید توجه داشت که صرف عنوان کردن واژه‌هایی همچون سیاست ملی، «استراتژی» و «اهداف راهبردی» نمی‌تواند بیانگر کمال و جامعیت یک برنامه باشد، لذا می‌توان مدعی شد هر برنامه‌ای که با شتاب تهیه شده و ضرورت تهیه آن جلوه نکرده و ملموس نشده باشد و روند لازمه را در برنامه‌ریزی طی نکرده باشد، بستر طبیعی خود را نیافته و در بیراهه‌ها خواهد افتاد، لذا ضروری است که هر برنامه‌ای حسب درجه اهمیت آن مورد مذاقه، توجه و نقد و بررسی بیشتری قرار گیرد و نقائص، قبل از اجرا رفع گردد. این گزارش با چنین دیدگاهی برنامه «سیاست ملی برای ورزش جوانان» را که توسط سازمان تربیت بدنی تهیه و تنظیم شده مورد عنایت قرار داده و ضعف‌های آن را به صورت اجمالی بر شمرده و طرحی را در پی آن پیشنهاد نموده است.

فصل اول

اشکالات وارد بر این طرح دو گونه می‌باشد. اشکالات شکلی و اشکالات محتوایی؛

الف: اشکالات شکلی

این اشکالات که حاکی از شتاب در کار بوده تحت دو عنوان کلی می‌گنجد:

۱- خلط و تکرار

در این طرح اهداف کلی مشخص نمی‌باشد و در بعضی موارد با یکدیگر خلط شده و مقدمه چینی و زیاده گویی بسیار است. شروع و ختم برنامه‌ها مشخص نیست و اساساً اهداف با برنامه در هم آمیخته است. برای

نمونه می‌توان به فصل اول صفحه ۲۲ مراجعه کرد، رهنمودها ذیل تعریف هدف آمده و تعریف هدف از اهداف تفکیک شده و مشخص نمی‌باشد که بند ۱ و ۲ چه ارتباطی با هدف یا اهداف دارد. به عبارتی این دو بند فلسفه و اهمیت تربیت بدنی را مطرح می‌کند و ذکر آن در این قسمت ضرورتی ندارد، هدف دوم که تربیت بدنی و ورزش در مکتب است، گویا برای خالی نبودن عریضه طرح شده است و از این قبیل اشکالات شکلی و چه بسا محتوایی بسیار است.

۲- ضعف تدوین

انشاء و نگارش و ویرایش لازم در این نوشته لحاظ نشده و در بعضی موارد غلط‌های چاپی به چشم می‌خورد که حاکی از شتاب کار و عدم بررسی آن توسط آن سازمان می‌باشد برای این مورد می‌توان به صفحه ۱۹ سطر ۱۷ و سطرهای آخر، صفحه ۲۰ سطرهای ۴ و ۶، صفحه ۲۴ سطر ۱۷ و صفحه ۲۷ سطر ۱۱ و ... مراجعه کرد.

اشکالات محتوایی

۱- این طرح علی‌رغم این که تحت عنوان «سیاست ملی برای ورزش جوانان» مطرح شده ولی در فصل چهارم اهداف ورزشی و تربیت بدنی کودکان را نیز مدنظر قرار داده و به تربیت بدنی در مدارس ابتدایی پرداخته است.

۲- محور اصلی طرح ورزش برای نوجوانان و جوانان زیر مجموعه دستگاه‌های آموزشی کشور (آموزش و پرورش و آموزش عالی) می‌باشد. حال آن که جوانان محدود به دانش‌آموزان و دانشجویان نمی‌باشند. گرچه اشاره‌ای هم به دیگر دستگاه‌ها شده است، ولی محور اصلی ابتدا دانش‌آموزان و در مرتبه بعد دانشجویان می‌باشند.

۳- در این طرح جوانان تحت پوشش دستگاه‌ها مورد توجه قرار گرفته‌اند حال آن که جوانان بسیاری هستند که تحت پوشش هیچ دستگاهی نبوده و به طور آزاد در جامعه فعالیت دارند.

۴- این طرح اساساً سیاست‌گذاری نمی‌باشد زیرا رویه متداول در سیاست‌گذاری را مراعات نکرده است. بی‌شک در امر سیاست‌گذاری، اهداف راهبردی و کلی مشخص می‌شود و از ذکر اهداف جزئی - مگر در مراحل بعد از سیاست‌گذاری - پرهیز می‌گردد. در نهایت باید گفت این طرح ارائه‌کننده نقطه نظرات سازمان تربیت بدنی می‌باشد.

۵- اهداف ارائه شده از طرف طراحان این برنامه، اهدافی آرمانی و در خور سیاست‌های جمهوری اسلامی نمی‌باشد، به عنوان مثال مشخص نیست که آیا ورزش همگانی^۱ را نشانه رفته یا گروه خاصی را، ورزش پهلوانی را یا قهرمانی را، ورزش حرفه‌ای یا غیر حرفه‌ای...؟
به عبارتی اهداف مبهم و نامشخصی را مطرح کرده که نمی‌توان گام‌های بعدی را در امر برنامه‌ریزی دنبال کرد.

فصل دوم - طرح پیشنهادی

به دنبال نقد و نظر پیرامون «سیاست ملی ورزش جوانان» طرح ذیل به منظور تبیین جایگاه و اهداف ورزش در نظام جمهوری اسلامی پیشنهاد می‌گردد. از مشخصات این طرح می‌توان به اجمال و اختصار در تبیین

۱. منظور از همگان، جوانان به طور عموم می‌باشد.

موارد فوق الذکر اشاره داشت و برای تدوین طرح تفصیلی بر اساس این طرح که برنامه‌های اجرایی را نیز در برگیرد، زمان بیشتر و کار کارشناسانه عمیق‌تری لازم است که در صورت لزوم می‌تواند توسط این مرکز در آینده صورت پذیرد.

الف - مبانی ارزشی در نگرش به جایگاه و رسالت ورزش در نظام جمهوری اسلامی ایران
در این قسمت با توجه به ارزش‌های دینی و حاکمیت آن در جامعه سطوح مختلفی از جایگاه ارزشی ورزش طرح می‌گردد.

الف - ورزش یکی از ابزارهای حفظ سلامت و تقویت و رشد استعداد جسمانی است و سلامتی جسم در نشاط و شادابی روح و روان انسان مؤثر است.

ب - ورزش علاوه بر سلامتی جسم و رشد قوای جسمانی از سرگرمی‌های مباحی است که به عنوان ابزاری در جهت مقابله با معضلات اجتماعی جامعه اسلامی مانند بیکاری در اوقات فراغت، مفاسد اجتماعی و ... از اهمیت خاصی برخوردار است.

ج - قهرمانی در ورزش در عرصه بین‌المللی از یک سو از شاخص‌های توسعه و پیشرفت دولت‌ها و ملت‌هاست و از سوی دیگر انگیزه‌ای است برای تحریک جوانان و نوجوانان به منظور اقبال هر چه بیشتر به طرف ورزش.

تحلیل

اولین لایه و سطح از مبانی ارزشی فوق مبنای اصلی پرداختن به ورزش در جامعه اسلامی است. سلامت و آمادگی جسمانی ابزاری مهم در جهت رشد و ترقی همه جانبه افراد در جامعه می‌باشد.

دومین سطح از سطوح مبانی ارزشی، مسئله نفس‌الامری و ورزش نیست بلکه بهره‌گیری از ورزش به عنوان یک ابزار سرگرمی و اشتغال در جهت مقابله با معضل بیکاری و به بطالت گذراندن اوقات فراغت و مبارزه اثباتی با مفاسد اجتماعی است. از این دیدگاه استفاده از ابزار ورزش در حد ضرورت در جهت رشد و اعتلای جامعه اسلامی عقلایی و منطقی به نظر می‌رسد.

شایان ذکر است که پرداختن علمی به مسئله ورزش و ایجاد تشکیلات و مراکزی برای اداره امور آن و همچنین ایجاد مسابقات ورزشی به منظور توسعه امر ورزش در بین عموم افراد جامعه با توجه به دو مبنای فوق نه تنها منعی ندارد بلکه توصیه می‌گردد.

مهم‌ترین بخش مسئله که گاهی مشکل‌ساز می‌باشد دیدگاه سوم است که در مورد آن باید به این نکته توجه نمود که ملاک ارزش‌گذاری در عرصه بین‌المللی برای پیشرفت و توسعه فرهنگی ملت‌ها چیست و نشأت گرفته از چه مبانی ارزشی می‌باشد.

به نظر می‌رسد جامعه اسلامی در برخورد با پدیده‌های جاری در جهان معاصر و مبانی ارزشی پذیرفته شده این پدیده‌ها از نظر نظام‌های بین‌المللی می‌باید محتاط‌تر از آنچه که در حال حاضر وجود دارد عمل نماید. بدیهی است که پرداختن بی‌قید و شرط به این مسئله که قهرمانی در ورزش نیز از شاخص‌های رشد جامعه اسلامی باشد، ورزش را از مقوله ابزاری در زندگی انسانی خارج نموده و آن را برای سیاست‌گذاران و مجریان امور ورزشی و مربیان و ورزشکاران به صورت هدف در می‌آورد. جمهوری اسلامی ایران که نظام

حکومتی آن بر اساس ارزش‌های اسلامی شکل گرفته و متولی رشد و ارتقای معنوی آحاد جامعه به عنوان اصلی‌ترین وظیفه خود می‌باشد در ابتدا می‌باید جایگاه و اهداف و سیاست‌های امر ورزش را با توجه به مبانی ارزشی مطرح در قانون اساسی و سپس با توجه به مصلحت نظام در شرایط موجود بین‌المللی تبیین نماید.

به نظر می‌رسد پرداختن به آخرین سطح از دیدگاه مبانی ارزشی در مقطع کنونی از زمان، با توجه به موقعیت جمهوری اسلامی در دنیا، در سطحی که به دو مبنای اصلی تر فوق‌خداشاهی وارد نیاورده و ورزش را از مقوله ابزاری خارج نسازد، در حد ضرورت معنی ندارد.

ب - اهداف و سیاست‌ها

با توجه به سطوح مبانی ارزشی جایگاه ورزش در کشور، اهداف به ترتیب اولویت تبیین گردیده است. بدیهی است که اهداف با اولویت پایین نباید تعارضی با اهداف اولیه داشته باشند و در صورت تدوین برنامه‌های اجرایی برای رسیدن به اهداف می‌باید این نکته را مد نظر قرار داد.

هدف اول: تبیین جایگاه ورزش برای عموم افراد جامعه به عنوان ابزاری در خدمت رشد و تعالی انسان‌ها و پرهیز از هدف شدن ورزش از طریق:

الف - آموزش افراد جامعه به خصوص نوجوانان و جوانان در جهت ایجاد تعادل بین فعالیت‌های اصلی زندگی فردی و اجتماعی و فعالیت‌های ورزشی؛

ب - تدوین اصول، برنامه‌ها و آیین‌نامه‌های ورزش به منظور همسویی در امر تبلیغات ورزش در سطح جامعه؛

ج - نظارت بر امر تبلیغ ورزش به ویژه در مطبوعات و میادین ورزشی؛

د - توجه به ارزش‌های اسلامی و محور قرار دادن حس حق‌طلبی، ظلم‌ستیزی و مبارزه با فساد در امر ورزش از طریق تبلیغ جوانمردی‌های پهلوانان ملی، توجه به معیارهای ارزشی در انتخاب مدیران سطوح مختلف امر تربیت بدنی در کشور، مربیان و ورزشکاران تیم‌های ورزشی.

هدف دوم: توسعه ورزش همگانی به منظور حفظ سلامت جسمانی و شادابی روح، وفاق و همکاری آحاد جامعه و آمادگی دفاعی از طریق:

الف - برنامه‌ریزی علمی مناسب به منظور توسعه ورزش همگانی؛

ب - تربیت نیروی متخصص لازم برای توسعه ورزش همگانی؛

ج - ایجاد مراکز تربیت بدنی مناطق و محله‌ها در نقاط شهر و روستا به منظور برنامه‌ریزی، سازماندهی و اداره امور ورزشی افراد ساکن هر منطقه و محله در شهر یا روستا؛

د - توسعه فضاهای ورزشی، تأمین امکانات و تجهیزات عمومی رایگان برای ورزش در سطح شهر و روستا.

ه - توسعه ورزش‌های غیرانفرادی به منظور تقویت روحیه همکاری و سازش با دیگران و ارزش‌گذاری و اهمیت دادن به حرکت‌های جمعی؛

و - آموزش و توسعه ورزش‌هایی که در آمادگی دفاعی عموم مردم مؤثر می‌باشند مانند، تیراندازی، ورزش‌های رزمی، شنا و ...؛

ز - پرهیز از بزرگ‌نمایی و پرداختن بیش از حد به ورزش‌های تجملی، پرخرج و خاص که عموم آحاد

جامعه اسلامی قادر به انجام دادن آن نیستند.

هدف سوم: رقابت و افتخار آفرینی جهت اعتلای نام و نشان جمهوری اسلامی ایران در عرصه بین‌المللی از طریق:

الف - برنامه ریزی مناسب برای ایجاد رقابت در عرصه ورزش همگانی به منظور ارتقای سطح ورزش در بین ورزشکاران و توانمندی آنان برای شرکت در مسابقات خارجی؛

ب - برنامه ریزی مناسب برای تحصیل آمادگی‌های لازم در ورزشکاران به منظور شرکت در مسابقات خارجی و بین‌المللی برای کسب موفقیت بیشتر؛

ج - انتخاب مربیان و ورزشکاران شایسته در ابعاد اخلاقی و تخصصی به عنوان اعضای تیم‌های شرکت‌کننده در مسابقات خارجی؛

د - ایجاد حساسیت نسبت به فرهنگ و تمدن اسلامی ایرانی از طریق تبلیغ افتخارات ملی گذشته.

ج - تشکیلات

به منظور ایجاد تشکیلات لازم برای دستیابی به اهداف فوق و تدوین برنامه‌های اجرایی به یکی از دو روش ذیل می‌توان عمل نمود:

۱- ایجاد شورایی تحت عنوان شورای عالی تربیت بدنی و ورزش مرکب از سازمان‌ها و دستگاه‌های دخیل در امر ورزش به علاوه دبیرخانه و کمیته‌های کارشناسی برای تدوین اهداف راهبردی و پی‌گیری‌های بعدی و نظارت بر اجرا؛

۲- تشکیل کمیته‌ای ویژه زیر نظر شورای عالی جوانان برای تحقق اصول مطروحه در منشور تربیتی نسل جوان در عرصه تربیت بدنی و ورزش که مورد تأیید رهبر معظم انقلاب نیز قرار گرفته است. بدیهی است که این کمیته باید مرکب از مسئولان و کارشناسان دستگاه‌های ذی‌ربط باشد. به خصوص سازمان تربیت بدنی و آموزش و پرورش که تجارب ارزنده‌ای را در امور اجرایی داشته و نسبت به بازخوردهای برنامه‌ها و سیاست‌ها آگاهی لازم را دارند و نیز کسانی که در این امر از توانایی لازم برای برنامه‌ریزی و ارائه طرح‌های مناسب برخوردار می‌باشند.

در نهایت و برای تأکید بیشتر باید توجه داشت که به منظور تدوین و اجرای یک برنامه جامع نیاز به یک نظارت متمرکز و عالیه ضروری است نظارتی که در آن مسئولان و کارشناسان ستادی و صفی نقش اساسی داشته باشند.